

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็มาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยพระเมตตาอันหาที่สุดมิได้ในองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี "พระมิ่งขวัญการประถมศึกษา" ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทย ได้โดยเสด็จพระราชดำเนิตาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมเยียน ราษฎรในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ทรงพบปัญหาความยากจน และความทุกข์ยากลำบากของประชาชนด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมักจะมีสภาพ ยากจน ขาดแคลนอาหารที่จะบริโภค ประกอบกับอนาถนัยสิ่งแวดล้อมไม่ดี จึงทำให้สุขภาพอ่อนแอ เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย ทรงมีความห่วงใย เยาวชนเหล่านี้อย่างยิ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนา ประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังพระราชดำรัสที่ว่า

"...โดยที่ถือว่าโรงเรียนนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชนแห่งหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำให้คนรุ่นใหม่ ในสังคม คือ นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนและพวกผู้ปกครองที่จะมาดูแลช่วย มาเห็น มีความรู้ทางด้าน เทคนิค ทางการเกษตรอย่างใหม่ที่ทางราชการตั้งใจจะส่งเสริม แต่ก็ส่งเสริมตั้งแต่้วยเด็กวัยเรียน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะได้มีการได้รับการฝึกหัดให้ทำตามแบบแผนอย่างใหม่ ซึ่งจะมี ประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยทำมา หรือว่าจะมีความคุ้นเคย ในการติดต่อกับทางราชการ เมื่อมี ข้อขัดข้องอะไรจะได้รับการปรึกษาหารือกันได้ อย่างง่ายขึ้นและผู้ปกครองคนในหมู่บ้านเอง เมื่อ มีปัญหาขัดข้องอะไรก็จะได้รับรู้ ได้แน่ใจว่าจะมีที่ปรึกษาได้ ได้แก่โรงเรียน ซึ่งครูจะได้เป็นส่วนที่ จะช่วยเหลือได้มาก..."

"...ความจริงเรื่อง โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่ข้าพเจ้าเริ่มขึ้นก็ไม่ใช่ของ แปลกใหม่ เป็นเรื่องที่ใคร ๆ หลายกลุ่มต่างคนก็ต่างส่งเสริมอาหารการกิน ส่งเสริมเรื่องการ บริโภคให้ถูกต้อง เช่น ให้น้ำให้กินแล้วทำอาหารให้นักเรียนรับประทาน เพราะเห็นว่าเด็ก จำนวนมาก วันหนึ่ง ๆ แทบจะไม่มีอาหารตกถึงท้อง และอยู่ในสภาพที่ขาดอาหาร ถึงอย่างไรก็ตาม การทำงานอย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นการซ้ำซ้อน..."

"...ปัญหาโภชนาการเช่นนี้มีมากในชนบทมากกว่าชุมชนเมือง การขาดแคลนอาหารของเด็กวัยนี้หากไม่ได้รับการแก้ไขจะเป็นปัญหาต่อไปอีก เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยเรียน ทั้งภาครัฐและเอกชนควรจะช่วยกันแก้ไข้ปัญหา..."

"...อาหารที่จะได้รับประทานนั้นเป็นอาหารที่ได้มาจากผลผลิตของนักเรียน ผู้รับประทานเองซึ่งอาจจะได้ผลช้า แต่ก็เป็วิธีหนึ่งที่จะได้รับประทานอาหาร และคิดว่าจะได้ับประโยชน์เป็นผลพลอยได้ที่สำคัญคือ ความรู้ทางด้านการเกษตร และด้านโภชนาการ ซึ่งจะเป็วิชาติดตัวไปจนนักเรียนเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และได้ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม วิชาการใหม่ ๆ เหล่านั้นอาจจะนำมาช่วยในการครองชีพได้มากทีเดียว..." (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็ส่วนราชการมีฐานะเป็กรมในกระทรวงศึกษาธิการ ภารกิจหลักคือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2532 นอกจากได้รับมอบหมายจากรัฐให้จัดการศึกษาแล้วยังมีหน้าที่ต้องดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กนักเรียนอีกด้วยเพราะถ้าสุขภาพดีก็จะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาวะโภชนาการ จึงจัดให้มีโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น และดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดไว้เป็โครงการในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ให้ดำเนินการปีละ 270 โรงเรียน ยกเว้นในปี พ.ศ. 2520 ให้จัด 390 โรงเรียน ปี พ.ศ. 2521 ให้จัด 422 โรงเรียน โดยให้ทุนอุดหนุนโรงเรียนละ 5,000 บาท ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดโรงเรียนในโครงการเพิ่มขึ้นเป็ปีละ 500 โรงเรียน และให้จัดเพิ่มขึ้นเป็ร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนที่เพิ่มขึ้นแต่ละปี โดยให้ทุนอุดหนุนโรงเรียนละ 10,000 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้เร่งรัดให้มีการดำเนินโครงการอาหารกลางวันให้ครบทุกโรงเรียน ให้ทุนอุดหนุนโรงเรียนละ 8,000 บาท โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันทุกคน จัดดำเนินการจากเดิม 6 รูปแบบ ได้แก่ มีาให้กิน นำมาจากบ้าน อาหารเสริมเพิ่มเติม อาหารจานเดียว และอาหารชุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเน้นคุณภาพมีอาหารกลางวันที่มีคุณค่า และถูกหลักโภชนาการใน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบเพิ่มเติม รูปแบบอาหารจานเดียว รูปแบบอาหารชุด และรูปแบบประสม พร้อมจัดให้มีอาหารเสริมด้วย โดยให้โรงเรียนพยายาม

จัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับทุกกลุ่มประสบการณ์ ปรับชื่อของโครงการให้เป็นโครงการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา แห่งชาติ ปีงบประมาณ 2530 (ประยูร ศรียะห์, 2534) โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ คือ

- 1) เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นแกนกลาง
- 2) เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่า และปริมาณเพียงพอแก่ความต้องการทางร่างกาย
- 3) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน
- 4) เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร
- 5) เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการศึกษแก่ชุมชนและนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน

ด้วยเหตุดังกล่าว โรงเรียนจึงควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสุขภาพของเด็กนักเรียน โดยการจัดอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนประถมศึกษา เพราะเด็กเหล่านี้จะต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนประมาณวันละ 7 ชั่วโมง จำเป็นต้องใช้พลังงานจากอาหารในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนจึงเป็นโครงการที่โรงเรียนควรจัดขึ้น เพื่อลดภาวะความรุนแรงของปัญหาทุพโภชนาการ และเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชากรกลุ่มวัยเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป อาหารกลางวันที่ได้รับประทาน 1 มื้อ อย่างน้อยเด็กจะได้รับสารอาหาร 1 ใน 3 ของความต้องการของร่างกายใน 1 วัน เด็กวัยเรียนเป็นกลุ่มบุคคลที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เพราะเด็กวัยนี้ร่างกายกำลังต้องการอาหารทั้งปริมาณและคุณค่าไปเสริมสร้างร่างกายให้เจริญเติบโต แต่ปรากฏเสมอว่านักเรียนจำนวนหนึ่งในทุกโรงเรียน ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน หรือรับประทานอาหารไม่ถูกต้องเพียงพอ การดำเนินงานการจัดโครงการอาหารกลางวันจะสำเร็จลุล่วงและบรรลุเป้าหมายได้จะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมาย เช่น แรงงาน อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เนื้อที่ทำการเกษตร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ควรเป็นผู้มีเจตคติและคำนึงสูงต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันอย่างแท้จริง การร่วมมือการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญมาก โครงการอาหารกลางวันจะบรรลุจุดหมาย

จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน บุคลากรเหล่านี้จะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งเสริม และสนับสนุนให้ จัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสำเร็จได้ การจัดโครงการอาหารกลางวันจึง ไม่ได้เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกคน รวมถึงแต่บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการบูรณาการวิชาการต่าง ๆ เข้าไปในโครงการนี้ และกิจกรรมนั้นต้องเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ พร้อมทั้งต้องใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2528 ซึ่งตอนนั้นสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้มีการบรรจุค่าทุนสนับสนุนและได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นประจำทุกปีใน พ.ศ. 2531 ได้จัดทำแนวปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันขึ้น และได้ดำเนินการมาจนถึง พ.ศ. 2535 จากผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล พบปัญหา และอุปสรรคสำคัญที่ทางโรงเรียนประสบคือ

- 1) ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากยากจน การจัดทำอาหารจำหน่ายนักเรียนมีกำลังซื้อน้อย แม้จะจำหน่ายในราคาถูกลงก็ตาม ทำให้ทุนในการดำเนินการลดลงเรื่อย ๆ
- 2) การทำการเกษตรเพื่อนำผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ส่วนใหญ่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี แหล่งน้ำตามธรรมชาติบางแห่งกร่อย เค็ม พื้นที่ทำการเกษตรเป็นดินลูกรัง และบางแห่งดินเค็ม นอกจากนี้ยังมีปัญหาศัตรูพืช และโรคระบาดของสัตว์ด้วย
- 3) โรงเรียนส่วนมากห่างไกลจากแหล่งวัตถุดิบ สำหรับนำไปประกอบอาหาร และไม่สะดวกแก่การซื้อหา
- 4) การชักชวนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันในโรงเรียน บางแห่งไม่อาจทำได้ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่กันดาร และฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนต้องประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีกำลังทรัพย์ และเวลาที่จะมาให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้
- 5) ทุนในการดำเนินการมีน้อย ต้นทุนในการจัดทำสูง แต่จำหน่ายในราคาถูก หรือจัดจำหน่ายฟรีเป็นส่วนมาก

ในปีการศึกษา 2536 โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับเลือกเข้าโครงการด้วยรักและห่วงใย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 11 โรงเรียน ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเกษตร เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำผลผลิตไปประกอบอาหารกลางวัน และ/หรือนำรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตการเกษตรไปสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน โดยมีเป้าหมายหลักของโครงการเพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าตามหลักการโภชนาการ มีปริมาณเพียงพออย่างต่อเนื่อง และมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปลอดภัยจากภาวะทุพโภชนาการอันจะส่งผลถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงทราบและทรงเห็นความสำคัญในการที่จะต้องพัฒนาเรื่องสุขภาพอนามัยของเด็กไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กในวัยเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการสูงในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรจะทรงห่วงใยต่อเด็กผู้ยากไร้ในชนบททั่วประเทศ ทรงมีพระราชประสงค์จะช่วยเหลือให้มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และได้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนประถมศึกษาจะได้รับพระเมตตาช่วยเหลือทุกแห่งที่พระองค์เสด็จไปถึงจากส่วนหนึ่งของน้ำพระทัยที่ทรงห่วงใยและเมตตา เมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้พระราชทานทรัพย์สินให้ดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใยขึ้น โดยเริ่มดำเนินการครั้งแรกที่อำเภอเขาคา จังหวัดหนองคาย และในปี พ.ศ. 2534 ดำเนินการที่อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี ต่อมาได้ขยายผลไปทุกอำเภอในจังหวัดอุดรธานี โครงการนี้ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ หลายกิจกรรม กิจกรรมหนึ่งที่มุ่งประโยชน์ต่อนักเรียนประถมศึกษาโดยตรงคือ กิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ สามารถช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการทุกคน ทุกวันทำให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ และภาวะทุพโภชนาการลดลง นอกจากนี้นักเรียนยังได้ฝึกปฏิบัติในเรื่องการเกษตร สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โรงเรียนยังเป็นแหล่งความรู้เรื่องการเกษตรแก่ชุมชนด้วย (อรุณชัย นันทวิจิตร, 2536)

จากรายงานผลการสำรวจภาวะโภชนาการของโรงเรียนในโครงการด้วยรักและห่วงใย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้ง 11 โรงเรียน พบว่าในปีการศึกษา 2536 มีนักเรียนในโครงการทั้งหมด จำนวน 2,443 คน มีภาวะทุพโภชนาการ จำนวน 120 คน คิดเป็น

ร้อยละ 4.91 ในปีการศึกษา 2537 มีจำนวนนักเรียนในโครงการทั้งหมดจำนวน 2,431 คน มีภาวะทุพโภชนาการ จำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 15.68 ปีการศึกษา 2540 มีนักเรียนในโครงการ จำนวน 2,634 คน มีภาวะทุพโภชนาการ จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 และปีการศึกษา 2541 มีนักเรียน จำนวน 2,572 คน มีภาวะทุพโภชนาการ 306 คิดเป็นร้อยละ 11.89 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู, 2541)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและผลการรายงานผลการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า โครงการด้วยรักและห่วงใยมีความสำคัญ และความจำเป็นมากในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็กนักเรียนให้มีสุขภาพดีอันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตต่อไป แต่ผลการดำเนินงานทั่วไปยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงาน เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใยของโรงเรียน
- 2) เพื่อประเมินการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใย
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นในการดำเนินงานตามโครงการ

ด้วยรักและห่วงใย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สภาพการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และความคิดเห็นในการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการด้วยรักและห่วงใยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 11 โรงเรียน เท่านั้น

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ สามารถทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความ คิดเห็นแล้วนำไปปรับปรุงการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2) ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการต่อไป
- 3) กระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญ สนใจ และเอาใจใส่อย่างจริงจังใน การดำเนินกิจกรรมของโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

- 1) การประเมิน หมายถึง การศึกษาถึงผลการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและ ห่วงใย ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวัน เพื่อให้ นักเรียนรู้เรื่องการเกษตรในการปฏิบัติ มีความรู้ทางโภชนาการ และจัดภาวะขาดสารอาหาร ของนักเรียนให้มากที่สุด
- 2) โครงการด้วยรักและห่วงใย หมายถึง โครงการด้วยรักและห่วงใยในพระอุปถัมภ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ดำเนินการในเรื่องการเตรียมผลผลิต ด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และงานด้านอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษา
- 3) ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวมาในโรงเรียนโครงการด้วยรักและห่วงใย ในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู
- 4) ครูหัวหน้าโครงการด้วยรักและห่วงใย หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนใน โรงเรียนโครงการด้วยรักและห่วงใย ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู และทำหน้าที่หัวหน้าโครงการด้วยรักและห่วงใยในโรงเรียน
- 5) ครู - อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน โครงการด้วยรักและห่วงใย ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู และทำ หน้าที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโครงการด้วยรักและห่วงใย เช่น ครู-อาจารย์ ที่สอนโภชนาการ เกษตร พลศึกษา การเงิน ฯลฯ

6) นักเรียน หมายถึง นักเรียนประถมศึกษาที่เป็นกรรมการนักเรียนในโรงเรียนโครงการ ด้วยรักและห่วงใย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู

7) กรรมการโรงเรียนเรียน หมายถึง คณะกรรมการโรงเรียน ตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ในโรงเรียนโครงการด้วยรัก และห่วงใย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู

1.6 สถานที่ใช้ในการวิจัย

สถานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการด้วยรักและห่วงใย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 11 โรงเรียน